

การถักทอเส้นลวดโลหะเพื่อสร้างศิลปะ ที่ผสมผสานจิตรกรรมกับประติมากรรม เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของความสั่นไหว ภายในสรีระของมนุษย์

รองศาสตราจารย์ ดร. เกกิง พัฒโนภาส

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาการออกแบบนิเทศศิลป์ (หลักสูตรนานาชาติ)
ภาควิชาการออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
takemg.p@commde.com

Received 2022-06-27; Revised 2022-11-24; Accepted 2022-12-02

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ว่าด้วยการผลิตผลงานศิลปะ ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างจิตรกรรมกับประติมากรรม (painting-sculpture hybrid) โดยการใช้เส้นลวดโลหะถักทอขึ้นรูป ประกอบกับวัสดุจำพวกพลาสติก (อีพอกซี) ได้ผลเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะลดทอนรูป (abstract) ผลงานศิลปะที่ผลิตขึ้นสามารถโน้มน้าวให้ผู้ชมระลึกถึงส่วนของกายมนุษย์ในระดับกล้องจุลทรรศน์ งานวิจัยนี้เริ่มจากการสำรวจผลงานศิลปะที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวด เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาทั้งวิธีการและรูปแบบ การทดลองในสตูดิโอเพื่อขึ้นรูปชิ้นงานด้วยกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ผลงานศิลปะประมาณ 10 ชิ้น แม้ว่างานวิจัยนี้เริ่มต้นด้วยการทดลองทางเทคนิค แต่ในระหว่างกระบวนการพัฒนาทางเทคนิค ผลงานที่เกิดขึ้นจากการทดลองทางเทคนิค ก็สองทางให้สามารถพัฒนารูปแบบและความหมายของศิลปะให้ซับซ้อนลึกซึ้งขึ้นเป็นลำดับ จนในที่สุดปรากฏผลเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะขึ้นมาได้ ในระหว่างที่ดำเนินโครงการวิจัยนี้มีการนำเสนอผลงานดังกล่าวในพื้นที่ทางศิลปะ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ เป็นองค์ความรู้ทางด้านศิลปะที่สามารถสื่อสารถึงภาพของส่วนของกายมนุษย์ในระดับกล้องจุลทรรศน์

คำสำคัญ: การถักทอเส้นลวดโลหะ จิตรกรรม ประติมากรรม สื่อประสม ภาพแทน กายมนุษย์
ภาพจากกล้องจุลทรรศน์

Woven Wires: Hybridizing Painting and Sculpture as Analogies for Vibration within the Human Body

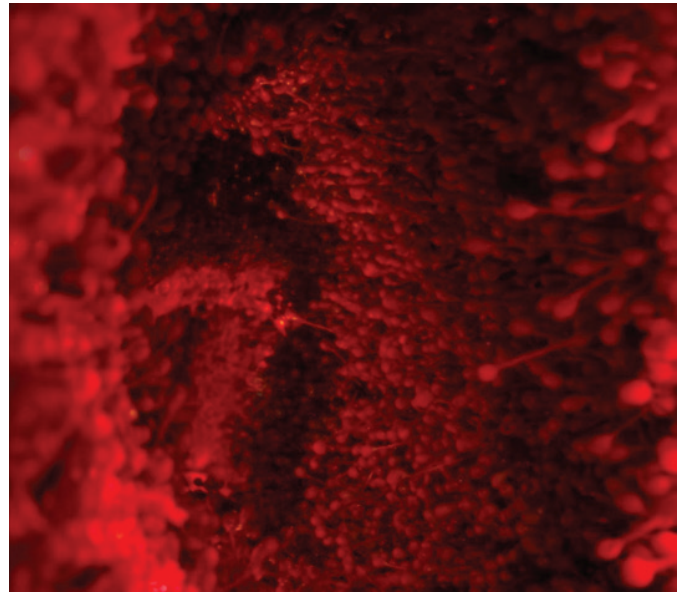
Associate Professor Dr. Takerng Pattanopas

*The International Programme of Fine and Applied Arts in Communication Design,
Department of Industrial Design, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University.
takerng.p@commde.com*

Abstract

This research is concerned with creating artworks that hybridize painting and sculpture through the use of woven metal wires in combination with polymers of epoxides (epoxy). The aim of this research is to develop a hand-forming process that leads to abstract visual forms which suggest microscopic views of the interior of the human body. The research began by surveying visual forms created from metal wires and analyzing them in terms of structure and execution method. This led to studio experiments that explored how related abstract forms could be created, and resulted in over 10 original artworks. Throughout this process, artistic forms and meanings were simultaneously developed. A number of public exhibitions of the works were organized both in Thailand and abroad. The outcome of this research is a body of knowledge on how to create visual forms as analogies for the vibration within the human body with metal wires that can be installed expansively on a wall. Thematically, the works demand considerations of the interior of the human body as analogous to the world at large, in all its intricate interests.

Keywords: woven wires, painting, sculpture, mixed media, representation, human body, microscopic image

ภาพที่ 1 และ 2 ภาพถ่ายประติมากรรมโดยผู้วิจัย Round n Round 1 (ภาพซ้าย) แสดงเปลือกนอกของประติมากรรม ทำด้วยเหล็ก ผิวทำสนิม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร ความหนา 25 เซนติเมตร มีรูให้ผู้ชมส่องดู (ภาพขวา) สิ่งให้เห็นเมื่อส่องเข้าไปในรู คือภาพลึกลับไกลสุดสายตา เกินกว่าที่ผู้ชมประเมินไว้จากความหนาของประติมากรรมภายนอก รายละเอียดภายในมีลักษณะคล้ายภาพขยายพื้นผิวของอวัยวะภายในกายคน ผลงานชิ้นนี้ ปัจจุบันอยู่ในคอลเลกชันส่วนตัวของนายเพชร โอสุภาณุเคราะห์

ขอบเขตของการวิจัย และคำถามของการวิจัย

เมื่อ พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง *อุโมงค์เรืองรอง - อุปลักษณ์ของกายคน (Illuminated Tunnels as Metaphors for the Human Body)* (เถลิงพัฒโนภาส, 2561) อันมีสาระสำคัญอยู่ที่การประดิษฐ์คิดค้นให้เกิดกลไกการลวงตาอันเกิดจากการประยุกต์กล้องปริทรรศน์ (periscope) เข้ามาเป็นส่วนสำคัญของประติมากรรม เพื่อนำสายตาผู้ชมเข้าสู่สเปซของอุโมงค์ที่สร้างขึ้นอย่างซับซ้อน นำพาผู้ชมไปเห็นภาพที่อาจเทียบเคียงได้กับอวัยวะภายในของกายคน ผลการวิจัยดังกล่าวปรากฏผลเป็นผลงานประติมากรรมหลายชิ้น ที่มีลักษณะเป็นรูปทรงเสมือนทึบตัน แต่มีช่องมอง (peephole) ให้ผู้ชมส่องมองเข้าไปภายในรูปทรงเสมือนทึบตันดังกล่าว ทำให้สามารถเห็นสเปซภายในที่มีลักษณะเป็นอุโมงค์อันมีองค์ประกอบสลับซับซ้อน เรืองรองด้วยแสงระยิบระยับ

อย่างไรก็ตาม ในภายหลังผู้วิจัยพบว่า ประติมากรรมที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย *อุโมงค์เรืองรอง - อุปลักษณ์ของกายคน* มีข้อจำกัดในการดึงดูดสายตาของผู้ชมจากระยะไกล ซึ่งอาจรวมไปถึงการละเลยผลงานเหล่านั้นไปเลยก็ได้ และมีข้อจำกัดด้านขนาด (รวมทั้งระดับความสูงของช่องมอง ซึ่งต้องสัมพันธ์กับความสูงของร่างกายของผู้ชม) โดยเหตุข้างต้นผู้วิจัยจึงดำริที่จะผลิตผลงานสร้างสรรค์ชุดใหม่ขึ้นมา โดยนำเอาองค์ประกอบที่เคยอยู่ในอุโมงค์เรืองรองฯ ออกมาแผ่ให้ผู้ชมเห็นได้ง่าย ๆ โดยตัดเอากลไกการส่องมอง และกล้องปริทรรศน์ (periscope) ออกเสีย เพื่อให้กระบวนการสร้างสรรค์มีอิสระในเชิงขนาด โดยผู้วิจัยเน้นไปที่ผลงานสร้างสรรค์ที่ใช้วิธีการจัดแสดงด้วยการแขวนกับผนัง (wall-bounded) และสร้างสรรค์ผลงานที่มีขนาดแตกต่างหลากหลาย เพื่อทดลองผลในเชิงระบะทางสายตา โดยที่เจตนาในการสร้างงานประเภทแขวนผนัง ก็เพื่อทดลองสร้างงานที่มีลักษณะค่อนข้างสามมิติ คือมีรูปทรง มีความหนา มีรายละเอียดที่เป็นสาม

มิติ (ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของประติมากรรม) แต่ในขณะเดียวกันก็ผนวกรายละเอียดบนพื้นผิวของรูปทรงที่สร้างขึ้นนั้น โดยเฉพาะการให้สีเส้นโดยเฉพาะการใช้วิธีการของจิตรกรรม ซึ่งมีการกำหนดสี ผสมสี คัดสรรวิธีการลงสีอย่างมีเจตจำนงที่ชัดเจน (ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของจิตรกรรม) เจตนาทั้งสองส่วนนี้นำไปสู่จุดเริ่มต้นของงานวิจัยเรื่อง การถักทอเส้นลวดโลหะเพื่อสร้างศิลปะที่ผสมผสานระหว่างจิตรกรรมกับประติมากรรมเพื่อสร้างอุปถัมภ์ของความสนใจภายในสรีระของมนุษย์โดยผู้วิจัยตั้งคำถามของการวิจัยว่า เป็นไปได้เพียงใด ที่จะผลิตงานสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยสามมิติ โดยการขึ้นรูปด้วยการถักทอเส้นลวดโลหะ ประกอบกับวัสดุพลาสติก จำพวกเรซิน โดยศิลปะที่เกิดขึ้นมีลักษณะผสมผสานระหว่างจิตรกรรมกับประติมากรรมเพื่อสร้างอุปถัมภ์ของความสนใจภายในสรีระของมนุษย์โดยอาศัยกระบวนการลดทอนรูป (abstraction)

ภูมิหลังของการวิจัย

นับตั้งแต่มีการผลิตเส้นลวดโลหะขึ้นมาด้วยระบบอุตสาหกรรม ทำให้สามารถซื้อหาเส้นลวดโลหะได้ค่อนข้างง่าย ศิลปินก็เริ่มใช้เส้นลวดโลหะ มาทำเป็นผลงานสร้างสรรค์แบบต่าง ๆ ดังอาจเห็นได้ว่าในสถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะและการออกแบบ มักมีแบบฝึกหัดในการสร้างสรรค์รูปทรงด้วยเส้นลวดโลหะ สอดแทรกอยู่ในหลักสูตรอยู่บ้าง

อย่างไรก็ตาม เส้นลวดโลหะก็ไม่เคยเป็นวัสดุหลักในการสร้างสรรค์รูปทรงที่นิยมกันทั่วไป ไม่เหมือนวัสดุอื่น เช่น หินอ่อน ปูนพลาสเตอร์ เซรามิก สำริด เหล็ก ซึ่งคนส่วนใหญ่มองกันว่าเป็นวัสดุศิลปะหลัก ทรงคุณค่ามากกว่า และในเชิงเทคนิคการขึ้นรูป มีความคล่องตัวมากกว่า โดยเฉพาะในการสร้างระนาบ รูปทรง และปริมาตร เส้นลวดโลหะ ทำหน้าที่ครอบครองสเปซ โดยไม่ได้จำกัดอยู่ในระนาบแบนเพียงระนาบเดียวเท่านั้น หากแต่ครอบคลุมปริมาตรในอากาศในลักษณะสามมิติ แต่การยึดครองสเปซและปริมาตรของเส้นลวดโลหะ ย่อมไม่มีความหนัก

แน่นเท่าสเปซและปริมาตรที่เกิดจากวัสดุที่มีระนาบชัดเจน มีความทึบตันชัดเจน เป็นเพียงการ “แสดงนัย” ของสเปซและปริมาตร (implied space and volume) เท่านั้น

จากการสำรวจโดยผู้วิจัย พบว่านับแต่อดีต มีศิลปินใช้ลวดโลหะในการขึ้นรูปผลงานสร้างสรรค์ โดยเฉพาะประติมากรรม อย่างจริงจังอยู่ไม่น้อย อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ใช้ลวดสร้างงานที่มีลักษณะเป็น figurative sculptures คือเป็นภาพเหมือนหรือคล้ายรูปคนหรือสัตว์ และเป็นรูปลักษณะภายนอกเป็นส่วนใหญ่ มีบางส่วนที่เป็นรูปคล้ายอวัยวะภายใน และมีศิลปินจำนวนน้อยมากที่ทำผลงานเป็นรูปทรงนามธรรม (abstract forms) ในที่นี้จะแบ่งของงานสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยศึกษาเทียบเคียงเป็นกลุ่มได้แก่ กลุ่มที่เป็นรูปแทนคนหรือสัตว์ (figurative sculpture) และกลุ่มที่เป็นรูปนามธรรม (abstract sculpture)

รูปแทนคนหรือสัตว์ (figurative sculpture) ที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวด

จากการสำรวจ พบว่า มีศิลปิน ที่ใช้เส้นลวดโลหะชนิดต่าง ๆ ขนาดเส้นลวดโลหะต่าง ๆ เพื่อขึ้นรูปงานสามมิติ โดยงานเหล่านี้มีลักษณะเป็นภาพแทน (representation) ของ คน สัตว์ และอาจรวมไปถึงพืช ด้วย ตัวอย่างศิลปินจำนวนหนึ่งที่ใช้วัสดุและวิธีการดังกล่าว เช่น โรบิน ไรท์ (Robin Wright) เอโดอาร์โด เทเรโซลดี (Edoardo Tresoldi) และคนอื่น ๆ หากจะสรุปการสำรวจ ผลงานที่เป็น รูปแทน (representational sculptures) ที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวด ก็อาจสรุปได้ว่า ผลงานส่วนใหญ่ที่สำรวจพบ มีลักษณะค่อนข้างไปทางศิลปะเพื่อการตกแต่ง ประดับ ภายในอาคาร หรือ พื้นที่สาธารณะ ซึ่งอาศัยความสามารถในเชิงช่าง ในการสร้างความตื่นตาแก่ผู้ชม ในความละเอียดลออของการจัดเรียงเส้นลวด ทั้งที่เป็นระเบียบ หรือยุ่งเหยิง

ภาพที่ 3 ตัวอย่างผลงานของ เอโดอาร์โด เทรโซลดี ชื่อผลงาน Crouching Man
ที่มาของภาพ: <https://www.edoardotresoldi.com/>

ภาพที่ 4 ตัวอย่างผลงานของแอนโทนี กอร์มลี ชื่อผลงาน Feeling Material ปีที่สร้าง ค.ศ. 2005
ที่มาของภาพ: <https://antonygormley.com/sculpture/chronology>

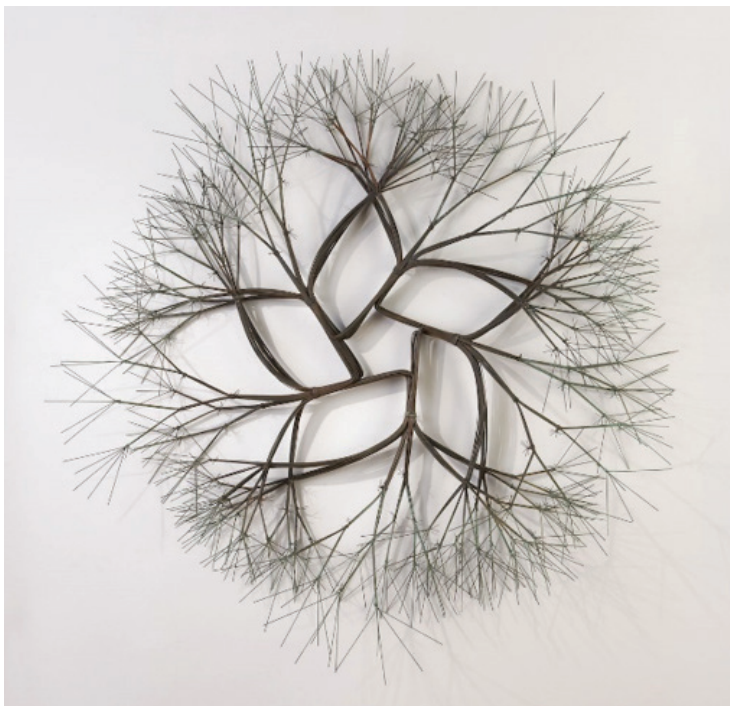
รูปนามธรรม (abstract sculpture) ที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวด

ผู้วิจัยพบว่า เมื่อเทียบกับงานประติมากรรมที่เป็น รูปแทนคนหรือสัตว์ ที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวด มีศิลปินที่ทำงานประติมากรรมที่เป็น รูปนามธรรม ที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวดน้อยกว่ามาก ศิลปินเหล่านี้ ส่วนใหญ่เลือกสร้างงานโดยใช้ลวดปริมาณไม่มาก สร้างรูปทรงที่ผ่านการลดทอนรายละเอียดลงคงเหลือเพียงแก่นของรูปทรง ได้แก่ อเล็กซานเดอร์ คาลเดอร์ (Alexander Calder) ลี บอนเทคู (Lee Bontecou) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูธ อาซาวะ (Ruth Asawa) และ วีระพงศ์ แสนสมพร

กล่าวโดยสรุป จากการสำรวจผลงานสร้างสรรค์จากอดีต เฉพาะผลงานที่สร้างด้วยเส้นลวดโลหะ พบว่ามีศิลปินจำนวนไม่มากนักที่ใช้วัสดุและวิธีการ ขึ้นรูปงานสามมิติจากเส้นลวดโลหะ โดยที่ส่วนใหญ่ เป็นรูปแทนคนหรือสัตว์ที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวด ส่วนใหญ่เกิดจากการนำเอาเส้นลวดมาเชื่อมติดกัน (ด้วยแก๊ส หรือ ไฟฟ้า) และมีจำนวนน้อยมาก ที่ขึ้นรูปด้วยการถักทอ ส่วนผลงานที่เป็นรูป

นามธรรมที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวด ยังมีจำนวนน้อยยิ่งกว่า และส่วนใหญ่ใช้กรรมวิธีเชื่อมเส้นลวดโลหะ ด้วยแก๊สหรือไฟฟ้า พบเพียง รูธ อาซาวะ และวีระพงศ์ แสนสมพร ที่ใช้วิธีการถักทอเส้นลวดโลหะในการขึ้นรูป

ในกรณีของ รูธ อาซาวะ พบว่าผลงานส่วนใหญ่ของเธอเป็นประติมากรรมสามมิติลอยตัว มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นผลงานกึ่งสามมิติ ที่ใช้วิธีการติดตั้งบนผนัง ส่วนวีระพงศ์ แสนสมพร แม้ทำงานที่ติดตั้งบนผนัง และมีรูปลักษณะที่ละม้ายคล้ายสิ่งมีชีวิต หรืออวัยวะภายใน แต่ก็มีลักษณะค่อนข้างไปทางผลงานจำพวกภาพแทน (representational works) ซึ่งเป็นแนวทางที่ไม่อยู่ในขอบเขตของโครงการวิจัยนี้ และอีกประเด็นที่สำคัญก็คือ ยังไม่มีศิลปินคนไหนผนวกเอาวัสดุเส้นลวดโลหะที่ขึ้นรูปด้วยการถักทอ ผ่านกระบวนการลดทอนรูป และผนวกเอาวัสดุจำพวกพลาสติก (เรซิน) เข้ามาเป็นองค์ประกอบเสริม เพื่อสะท้อนถึงภาพที่ขยายจากกล้องจุลทรรศน์ ของส่วนของอวัยวะภายในกายคน และนี่เป็นช่องว่างทางการวิจัย ที่โครงการวิจัยนี้มุ่งเป้าเพื่อสร้างผลงานสร้างสรรค์ ไปในแนวทางนี้

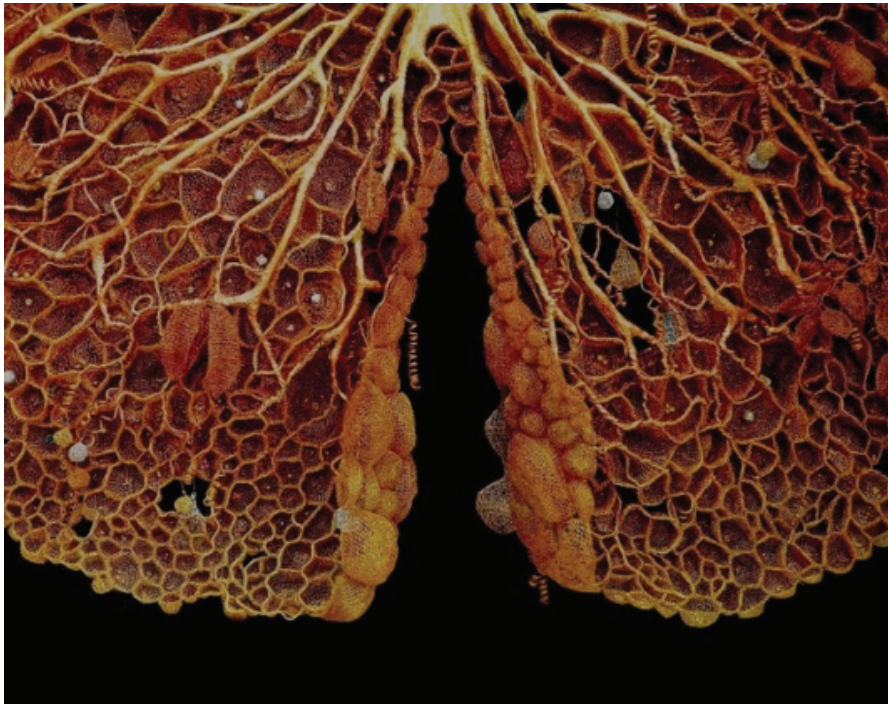
ภาพที่ 5

ตัวอย่างผลงานของ รูธ อาซาวะ

ชื่อผลงาน Tied Wires

ปีที่สร้าง ค.ศ. 1970-1980

ที่มาของภาพ: Christie's

ภาพที่ 6 ตัวอย่างผลงานของ วีระพงศ์ แสนสมพร ปีที่สร้าง ค.ศ. 2020 ขนาด 150 x 200 ซม.
ที่มาของภาพ: <https://www.sac.gallery/artists/weerapong-sansomporn/>

วิธีวิทยาวิจัย

ขั้นตอนของงานวิจัยชิ้นนี้เริ่มจากการสืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของงานวิจัย โดยเฉพาะงานสร้างสรรค์สามมิติที่ขึ้นรูปด้วยเส้นลวดโลหะ เพื่อหาช่องว่างทางการวิจัย (research gap) นำไปสู่การทดลองสร้างผลงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นวัตถุสำหรับการวิจัย การทดลองแต่ละครั้ง นำไปสู่การวิเคราะห์ ทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจากผลงานสร้างสรรค์ นำไปสู่ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา อันสามารถนำไปใช้พัฒนาเป็นประติมากรรมในการทดลองถัดไป และเมื่อประมวลผลการทดลองทั้งหมดเข้าด้วยกัน นำไปสู่ข้อสรุปเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปสร้างสรรค์งานประติมากรรมอย่างต่อเนื่องได้ในภายหลัง

วิธีวิทยาวิจัยนี้ เรียกกันว่า practice-led research หรือ studio research เป็นที่รู้จักกันในวงวิชาการทางด้าน

ศิลปะและการออกแบบ โดยเฉพาะในสหราชอาณาจักร ดังมีอธิบายไว้อย่างชัดเจนในบทความของ คริสโตเฟอร์ เฟรย์ลิง (Christopher Frayling) (Frayling, 1994; Jones, 1980) ประเด็นสำคัญของวิธีวิทยาดังกล่าว อยู่ที่กระบวนการผลิตงานสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อเป็น “วัตถุของการวิจัย” กล่าวคือ ผู้วิจัย ศึกษางานสร้างสรรค์ของตนเอง เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่ทำวิจัย โดยความเข้าใจนี้จะเพิ่มพูนขึ้นด้วยการผลิตงานสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในระหว่างทำการวิจัย นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในที่สุด

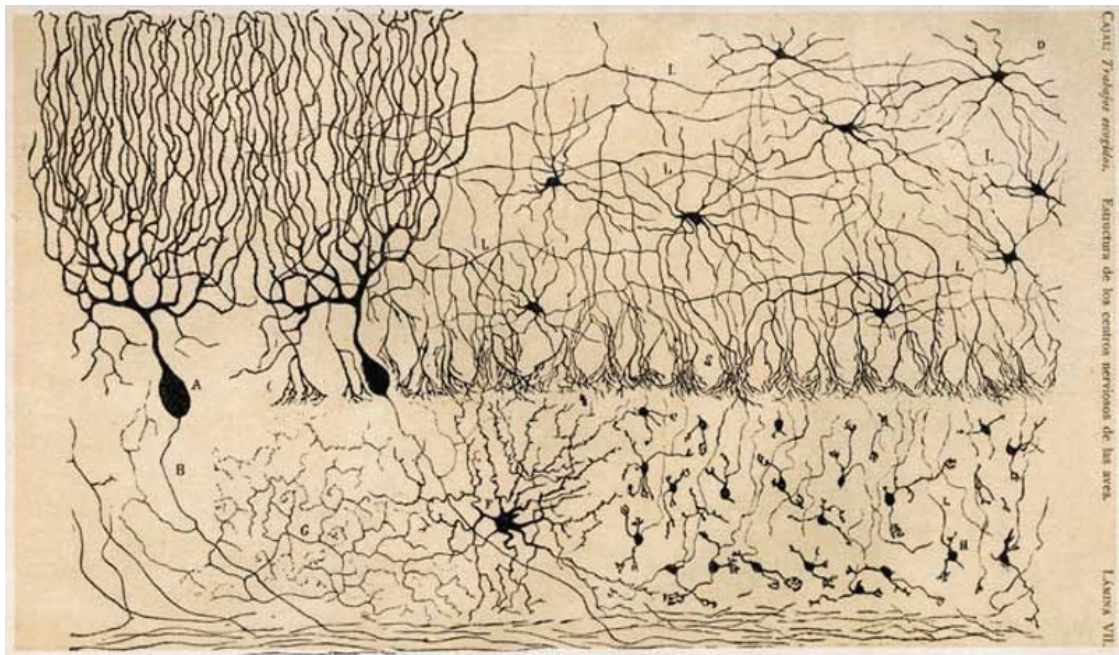
ประเด็นสำคัญในงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยที่เน้นเรื่องการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัสดุและวิธีการขึ้นรูปผลงานสร้างสรรค์เป็นหลัก โดยมีเนื้อหา/ความหมายของผลงานสร้างสรรค์เป็นประเด็นรอง

ความหมาย และ บริบท

ตลอดช่วงเวลากว่า 15 ปี ที่ผ่านมา สุขภาพของผู้วิจัยทรุดโทรมลงเรื่อย ๆ เพราะปัญหาจากระบบต่อมไร้ท่อ (endocrine system) เริ่มจากปี พ.ศ. 2550 ที่แพทย์ตรวจพบว่าผู้วิจัยมีความดันโลหิตสูงมาก และระดับของโพตัสเซียมในเลือดลดต่ำลงมาก ในที่สุดแพทย์ตรวจพบว่าผู้วิจัยเป็นโรค ไพรมารี อัลโดสเตอโรนิสม์ (Primary aldosteronism) ซึ่งมีลักษณะเป็นเนื้องอกชนิดไม่ใช่เนื้อร้าย (benign tumour) ที่ต่อมหมวกไตด้านซ้าย (left adrenal gland) เมื่อ พ.ศ. 2553 และศัลยแพทย์ได้ทำการผ่าตัดเนื้องอกออกไปแล้ว อย่างไรก็ตามอาการความดันโลหิตสูง ก็ยังคงอยู่ โดยที่แพทย์ไม่สามารถควบคุมให้อยู่ในระดับปกติได้ ใน พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยมีอาการความดันโลหิตสูงมาก (210-120) และเกิดอาการเป็นลมบ่อย ๆ ผู้วิจัยจึงปรึกษาอายุรแพทย์ประจำตัวอีกครั้ง เมื่อแพทย์ซักประวัติการรักษาแล้ว แพทย์จึงเสนอให้ทำการสแกนตรวจต่อมไร้ท่อ

(pituitary glands) ซึ่งจากการตรวจดังกล่าว แพทย์สรุปว่า มีถุงน้ำขนาดเล็ก อยู่กลางต่อมไร้ท่อสมองส่วนหน้า และมีจุดเรืองแสง อยู่กลางต่อมไร้ท่อสมองส่วนหลัง โดยโรคนี้มีชื่อทางการแพทย์ว่า ราธเค เคลฟ ซีสต์ (Rathke Cleft Cysts) ซึ่งแพทย์สรุปว่า ไม่สามารถผ่าตัดออกได้ เพราะจะทำลายระบบต่อมไร้ท่อและระบบฮอร์โมนของร่างกายให้เสียหายมากไปกว่านี้ และเลือกใช้การรักษาด้วยยา

ประสบการณ์เกี่ยวกับสุขภาพและร่างกายของผู้วิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยเกิดความสลดสังเวชต่อร่างกายของตนเองว่ามีความเสื่อมเป็นธรรมดา และคนเราทุกคนรวมทั้งตัวผู้วิจัยด้วย ย่อมมีความตายรออยู่เบื้องหน้า ผลงานสร้างสรรค์นี้จึงมีรูปแบบที่สื่อแสดงถึงเนื้อหาสาระว่าด้วยการสำรวจอวัยวะภายในของร่างกายมนุษย์ อันมีนัยยะในการครุ่นคำนึงถึงความเสื่อมสลายของร่างกายและความตายอันเป็นธรรมดาของคนเรา โดยสำรวจลงไปถึงระดับกล้องจุลทรรศน์ ซึ่งภาพเหล่านี้ สัมพันธ์กับ

ภาพที่ 7 ตัวอย่างภาพวาดของ คาฮา

ที่มา: “Estructura de los centros nerviosos de las aves”, Madrid, 1905

กระบวนการภาวนาในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะส่วนที่เรียกกันว่า การเจริญกายคตาสติ และการเจริญสุกกรรมฐาน

ในส่วนของการบวนการสร้างสรรค์ ความเสื่อมของร่างกายของผู้วิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสมอง ระบบต่อมไร้ท่อ และระบบประสาท เพิ่มมากขึ้น และพบว่า ภาพถ่ายหรือภาพวาดทางการแพทย์เกี่ยวกับระบบของร่างกายดังกล่าวข้างต้น มีความน่าสนใจในเชิงศิลปะ/สุนทรียภาพอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังศึกษางานวิจัยของ ซานติอาโก รามอน คาฮาล (Santiago Ramón y Cajal) ปรมาจารย์ด้านประสาทวิทยาชาวสเปน ผู้ได้รับรางวัลโนเบลทางด้าน สรีรวิทยาทางการแพทย์ ใน ค.ศ. 1906 โดยเฉพาะภาพวาดส่วนต่าง ๆ ของระบบประสาท ซึ่งเป็นใบเบิกทางให้นักประสาทวิทยารุ่นหลังได้ศึกษาต่อยอดไปได้อีกมากมาย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมุ่งสนใจไปที่รูปลักษณะของเครือข่ายใยประสาท เส้นประสาท ที่คาฮาลวาดบันทึกออกมาจากสิ่งที่เขาเห็นผ่านกล้องจุลทรรศน์ ดังภาพตัวอย่างภาพที่ 7

กระบวนการสร้างสรรค์

ถึงแม้วิธีวิทยาของโครงการวิจัยนี้ อาศัยการทดลองทางวัสดุและวิธีการขึ้นรูปด้วยเส้นลวดแบบประติมากรรมและให้สีสันแบบจิตรกรรม อย่างไรก็ตาม ดังที่ผู้วิจัยอธิบายในหัวข้อที่ 4 (ความหมาย และ บริบท) ไปข้างต้นแล้วนั้น ความหมายและบริบทที่ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่ต้น ถูกใช้เป็นเกณฑ์สำคัญในการ “เลือกสรร” ว่าจะงานทำลงลักษณะใด เข้าข่ายเหมาะสมและสอดคล้อง กับความหมายที่ศิลปะซึ่งเกิดจากโครงการวิจัยนี้ จะสามารถสื่อสารออกมาได้ สามารถสร้างการรับรู้และความรู้สึกแก่ผู้ชมได้อย่างชัดเจนเพียงพอหรือไม่ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า แม้การทดลองในโครงการวิจัยนี้จะมีเกณฑ์ในการประเมินผลการทดลองในเชิงศิลปะอย่างชัดเจนไปตลอดเส้นทางการวิจัย ภายใต้ข้อจำกัดของเส้นลวดโลหะ มีความหลากหลายซ่อนอยู่ ให้เลือกใช้นำมาสร้างสรรค์ความหลากหลายได้พอสมควร

ประการแรก วัสดุโลหะที่ใช้ทำลวด มีโลหะหลายชนิด เช่น เหล็กธรรมดา สแตนเลสสตีล ทองแดง ทองเหลือง โลหะผสมต่าง ๆ และอื่น ๆ อีกมากมาย ความหลากหลายประการแรกส่งผลต่อวิธีการขึ้นรูป/ลักทอ ความแข็ง-อ่อนของเส้นลวด รวมทั้งรูปลักษณะโดยเฉพาะสีของชิ้นงานด้วย

ประการที่สอง ขนาดของเส้นลวด ที่แม้มีหน้าตัดเป็นวงกลมเหมือนกัน แต่ก็มีขนาดหนาบางต่างกัน และความหนาของเส้นลวด ส่งผลต่อความแข็ง-อ่อนของเส้นลวด และส่งผลต่อความยากง่ายในการดัดและการลักทอ นอกจากนี้ความหลากหลายของเส้นลวดในเชิงความหนา ยังส่งผลต่อรูปลักษณะของชิ้นงาน ในแง่ที่ เส้นลวดหนาย่อมปรากฏเป็นเส้นหนา ในขณะที่เส้นลวดบางย่อมปรากฏเป็นเส้นบางละเอียดละออ นอกจากนี้ เรายังสามารถค้นเส้นลวดรวมกันเป็นเส้นที่หนาขึ้นได้อย่างแทบไม่มีข้อจำกัด

ประการที่สาม คุณสมบัติในการดัดงอของลวดแต่ละชนิด ย่อมแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของโลหะ รวมทั้งกระบวนการผลิตเส้นลวดด้วย ช่างไทยหลายสาขาอาชีพ ที่ทำงานด้วยเส้นลวด แบ่งคุณสมบัติของเส้นลวดออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ลวดเป็น กับ ลวดตาย ลวดเป็น หมายถึงเส้นลวดที่เมื่อดัดงอแล้วจะดัดตัวคืนสู่สภาพเดิม เว้นแต่ถูกดัดงอไว้ด้วยแรงมากกว่าปกติและเป็นเวลานาน ส่วนลวดตาย หมายถึงเส้นลวดที่เมื่อถูกดัดงอแล้วจะคงสภาพไม่ดัดตัวคืนสู่สภาพเดิม โดยเหตุที่ผู้วิจัยต้องการควบคุมรูปลักษณะ เส้นสาย และรูปทรง ที่เกิดจากเส้นลวดโลหะ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ลวดตาย ในการผลิตงานสร้างสรรค์ในโครงการวิจัยนี้

ประการที่สี่ เส้นลวดโลหะ สามารถทำสีได้หลากหลาย โดยเฉพาะเทคโนโลยีใหม่ ในการชุบสีด้วยไฟฟ้า นอกจากนี้ เราสามารถทำสีเส้นลวดได้เอง โดยที่ในกรณีของโครงการวิจัยนี้ ใช้กระบวนการทาสีน้ำมันสำหรับจิตรกรรม ลงไปบนเส้นลวด ผสมกับการชุบ หรือ หยอด วัสดุพลาสติก จำพวกเรซิน โดยเฉพาะ อีพอกซี ซึ่งสามารถสร้างสีสันได้หลากหลาย รวมทั้งสามารถเพิ่มรายละเอียดในเชิงรูปทรงให้กับเส้นลวดโลหะได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

ประการสุดท้าย เส้นลวดที่ผ่านการถักทอ ทำสี และเพิ่มรายละเอียดด้วยอีพอกซีแล้ว สามารถซ้อนทับกัน ก่อตัวเป็นรูปทรงสามมิติที่สามารถควบคุมรูปทรงได้ในระดับหนึ่ง โดยที่ยังคงอัตลักษณ์ความยุ่งเหยิงและฟุ้งกระจายของเส้นสายไว้ได้

ลำดับในกระบวนการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ในโครงการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การทดลองควั่นลวดแบบแผ่กิ่งก้าน การทดลองถักทอลวดเป็นรูปทรงสามมิติ และการทดลองถักทอลวดเป็นแผ่นแบนแผ่นผนังตลอดกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบของศิลปะ โดยระลึกอยู่เสมอตลอดเวลาว่า รูปแบบที่ถูกพัฒนาขึ้นจะต้องสามารถนำไปสู่การสร้างอุปักษ์ณ์ของความสั่นไหวภายในสรีระของมนุษย์ ซึ่งเป็นเกณฑ์สำคัญในการคัดสรรว่า ผลงานทดลองที่ถูกสร้างขึ้นในงานวิจัยชิ้นนี้ ขึ้นไหนควรถูกเลือกไปพัฒนาต่อ หรือชิ้นไหนควรถูกคัดทิ้ง และในที่สุดผู้วิจัยสังเคราะห์งานทดลองเหล่านั้น ในรูปแบบที่สามารถนำเสนอในฐานะผลงานศิลปะได้อย่างเต็มภาคภูมิ โดยคิดคำนึงถึงการติดตั้ง บริบทของสถานที่ แสดงงาน การจัดแสงและสิ่งแวดล้อม อย่างละเอียด ประณีต เพื่อผลทางศิลปะ สุนทรียภาพ และการสื่อความได้อย่างเต็มที่

การทดลองควั่นลวดแบบแผ่กิ่งก้าน

ในช่วงแรกของกระบวนการสร้างผลงานสร้างสรรค์ในโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยอาศัยกระบวนการง่าย ๆ โดยมีเครื่องมือเพียงคีมดัดลวดและคีมดัดลวด นำเอาลวดเส้นเล็กที่สุดเท่าที่จะหาได้ มามัดรวมกันหลายเส้น จนเกิดเป็นแท่งลวดขนาดใหญ่พอสมควร จากนั้นจึงค่อย ๆ แบ่งลวดเป็นกลุ่มย่อยลง แล้วบิดลวดให้เป็นเกลียว(ควั่น) เพื่อให้ลวดรวมตัวกันเป็นเส้นใหญ่ (แต่เล็กลงกว่าแท่งลวดที่มีมัดรวมไว้ทั้งหมด) จากนั้นจึงค่อย ๆ แบ่งปลายลวดออกเป็นกลุ่มย่อยกว่าเดิม แล้วบิดควั่นเป็นเกลียวอีกระดับหนึ่ง

ในแง่การวิธีการให้สีและเพิ่มองค์ประกอบบนเส้นลวดด้วยอีพอกซี ผู้วิจัยค้นพบว่า เมื่อผสมอีพอกซีกับตัวเร่งปฏิกิริยาและสีน้ำมันเข้าด้วยกันแล้ว หากทาหรือเทสารผสมอีพอกซีลงบนเส้นลวดทันที จะให้ผลเป็นเพียงการเคลือบสีเป็นผิวบาง ๆ เท่านั้น เมื่อทดลองหลาย ๆ ครั้ง ผู้วิจัยพบว่าต้องรอจนสารผสมอีพอกซีเริ่มเซตตัว แล้วหยอดสารผสมนั้นลงบนเส้นลวด สารผสมจะเกาะตัวบนเส้นลวดเป็นหยดสีใส ๆ ขนาดเล็กใหญ่ต่างกัน ซึ่งให้ผลทางภาพคล้ายส่วนของอวัยวะภายใน เกิดเป็นประกายระยิบระยับน่าสนใจ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคดังกล่าวในผลงานสร้างสรรค์อีกหลายชิ้นต่อมา

ผู้วิจัยค้นพบว่า กระบวนการขึ้นรูปดังอธิบายข้างต้น มีความเป็นไปได้ในระดับหนึ่ง ในแง่ที่สามารถสร้างรูปลักษณะที่คล้ายคลึงกับภาพขยายจากกล้องจุลทรรศน์ ของระบบเส้นเลือด หรือเครือข่ายใยประสาทได้ ยิ่งเมื่อประกอบกับการย้อมสีด้วยอีพอกซีผสมสีน้ำมัน ก็ยิ่งเพิ่มรายละเอียดความเป็นอินทรีย์ให้ผลงานได้มากยิ่งขึ้น ในนิทรรศการเดี่ยวของผู้วิจัย (พ.ศ.2561-2562) *The Nerve That Eats Itself* ผู้วิจัยเลือกติดตั้งผลงานเหล่านั้นบนผนัง โดยสร้างอุปกรณ์แขวน ด้วยเส้นเหล็กเชื่อมผิวขรุขระเชื่อมกับนอตเหล็ก ซึ่งใช้ยึดติดกับผนัง โดยชิ้นงานแขวนลอยอยู่กับอุปกรณ์นี้ ยิ่งเมื่อจัดแสงโดยควบคุมลำแสงให้ปรากฏเป็นวงอยู่บนผนัง ก็ยิ่งทำให้ผลงานสื่อถึงภาพที่เห็นจากกล้องจุลทรรศน์ยิ่งขึ้น

ภาพที่ 8 ผลงานสร้างสรรค์ของผู้วิจัย : ภาพถ่ายการติดตั้งผลงานในนิทรรศการ The Nerve That Eats Itself
ที่มาของภาพ: นิทรรศการเดี่ยวของผู้วิจัย The Nerve That Eats Itself (แสดงระหว่าง ปี พ.ศ. 2561-2562 ที่ Gallery VER กรุงเทพฯ)

การทดลองสกัดทอสดเป็นรูปทรงสามมิติ

อย่างไรก็ตาม ผลงานที่ได้ ยังมีลักษณะค่อนข้างสามมิติเต็มที่ ในขณะที่ผู้วิจัยต้องการสร้างผลงานที่มีลักษณะก้ำกึ่งระหว่างสองมิติกับสามมิติ ในขั้นตอนการทดลองต่อไป ผู้วิจัยจึงพยายามหาวิธีแผ่ชิ้นงานไปบนระนาบเดียวกันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลักษณะก้ำกึ่งระหว่างจิตรกรรมกับประติมากรรม ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพื่อผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเริ่มใช้กรอบไม้ ดอกตะปู ๑ โดยรอบ เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์สำหรับขึงเส้นลวดโลหะ โดยใช้เส้นลวด ขึงพาดไปมา บางส่วนอาจเพิ่มน้ำหนัก/ความหนาของเส้นลวด ด้วยการควั่นเส้นลวดเพิ่มเข้าไป นอกจากนี้ยังใช้อีพอกซีชนิดที่ใช้สำหรับปั้นเสริมเข้าไปบางจุด

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ถักทอเส้นลวด พร้อมกับการสร้างสีสันและรายละเอียดอื่น ๆ ให้เส้นลวดด้วยอี

พอกซีและสีน้ำมัน เพื่อเป็นภาพแทนของเครือข่ายเส้นเลือดและใยประสาท กล่าวคือ ใช้กรอบไม้ ดอกตะปู ให้ดีกว่าเดิม เพื่อใช้เป็นจุดยึด ให้สามารถขึงเส้นลวดไขว้สลับไปมากันอย่างค่อนข้างอิสระ และก่อนจะถอดชิ้นงานออกจากกรอบไม้ ก็ใช้อีพอกซีผสมสีน้ำมัน ทา และหยด ลงไปที่ชิ้นงานลวด ผลที่ได้คือ แผ่นลวดถักทอ ซึ่งมีอีพอกซีทำหน้าที่ยึดเส้นลวดให้แข็งแรงเป็นแผ่น โดยเฉพาะตรงจุดตัดของเส้นลวด กับทั้งเมื่อหยอดอีพอกซีในระยะก่อนอีพอกซีแข็งตัว จะให้ผลเป็นหยดใสเล็ก ๆ กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ช่วยเพิ่มลักษณะอินทรีย์ให้ชิ้นงานได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยยังทดลองนำเอาแผ่นลวดถักทอที่ได้ หลาย ๆ แผ่นมาแปรรูปด้วยการซ้อนทับ รวมทั้งการตัดแผ่นลวดถักทอ ช่วยให้สามารถกำหนดปริมาตรสามมิติ และรูปทรงสามมิติ ได้ชัดเจนขึ้น

ภาพที่ 9 กระบวนการสร้างสรรค์แผ่นลวดถัก โดยอาศัยกรอบไม้ ปักตะปูโดยรอบ เป็นจุดซึ่งลวด ได้ผลออกมาเป็นโครงข่าย คล้ายเส้นเลือด/ใยประสาท มีลักษณะเป็นแผ่นบาง ๆ
ที่มาของภาพ: สตูดิโอของผู้วิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังทดลองนำแผ่นลวดถักทอ มาซ้อนทับกัน โดยจัดระเบียบการซ้อนทับ ให้เป็นปริมาตร/รูปทรง ค่อนไปทางเรขาคณิต การปะทะกันระหว่างรูปลักษณะ อินทรีย์ของแผ่นลวด กับรูปทรงเรขาคณิต เกิดผลทาง ภาพที่น่าสนใจ มีความแน่นหนาและหนักแน่นของความ เป็นเรขาคณิตของเส้นลวดอยู่ที่แกนกลาง ในขณะที่ขอบ ของแผ่นลวดถักทอ มีความฟุ้งกระจาย ค่อย ๆ บางเบา ออกไป การทดลองดังกล่าวนำไปสู่งานชิ้นอื่น ซึ่งผู้วิจัยใช้ อีพอกซีเชื่อมแผ่นลวดถักทอให้กลายเป็นวัตถุชิ้นเดียวกัน ผลงานเหล่านี้ ถูกตั้งชื่อว่า *TransPollock* เป็นการอ้างอิง ถึงจิตรกรรมในกระแสศิลปะที่เรียกว่า แอบสแตรกต์

เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Abstract Expressionism) โดย ศิลปินนามอุโฆษ แจคสัน พอลลอค (Jackson Pollock) และมีนัยยะวิพากษ์การตีตันของความคิดของกระแส ศิลปะดังกล่าว โดยผลงานเหล่านี้พยายามก้าวข้าม กระบวนการคิดแบบ formalism ซึ่งเป็นแก่นแกนของ กระแสศิลปะนั้น (เถกิง พัฒโนภาส, 2561) โดยยืนยันว่า งานศิลปะ ไม่ว่าผู้สร้างจะจงใจหรือไม่จงใจ ที่จะสร้าง ความหมาย ผลงานย่อมไม่หลุดรอดจากการถูกตีความ ของผู้ชม ซึ่งโดยนัย ก็คือ ผู้ชมมีสิทธิที่จะมองเห็นความ หมายในงานศิลปะนั่นเอง

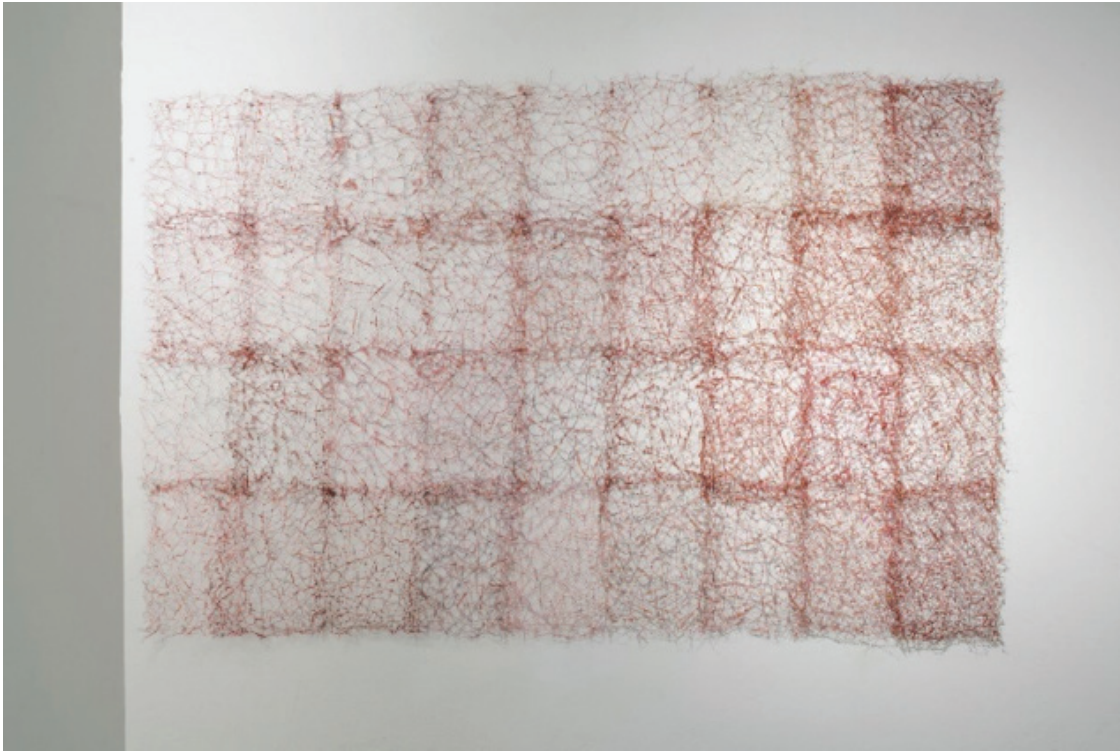
ภาพที่ 10 ผลงานสร้างสรรค์ของผู้วิจัย ชื่องาน: TransPollock #1 วัสดุ: ลวดสแตนเลสสีดิล เคลือบอีพอกซี ผสมสีน้ำมัน
ขนาด: 28 x 36 x 17 cm คอลเลกชัน : พรศิริ สงขกุล
ที่มา: นิทรรศการ Sandwiches curated by Giles Ryder ที่ Cartel Art Space ปี ค.ศ. 2016

การทดลองถักทอลวดเป็นแผ่นแบนแผ่นหนึ่ง

ในส่วนสุดท้ายของโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยตั้งใจจัดองค์ประกอบของแผ่นลวดถักทอ ออกเป็นระนาบกว้างใหญ่ โดยอาศัยโครงสร้างของตารางรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งอ้างอิงกับขนาดและสัดส่วนของแผ่นลวดถักทอ ซึ่งมีลักษณะเป็นหน่วย (module) ซ้ำ ๆ กัน พึงสังเกตว่า

โดยเหตุที่แผ่นลวดถักทอผลิตขึ้นด้วยมือ ไม่ใช่เครื่องจักร จึงมีความหลากหลาย ไม่เป็นมาตรฐานอยู่ในตัวเอง เมื่อจัดวางร่วมกันเป็นองค์ประกอบแผ่กว้างใหญ่ขึ้น จึงสามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างแผ่นลวดถักทอแต่ละแผ่นได้ง่าย ซึ่งส่งผลให้องค์ประกอบที่จัดขึ้น มีความหลากหลาย น่าสนใจ

TransPollock 2# (แสดงที่ กรุงเทพฯ และ ลอนดอน)

ภาพที่ 11 ผลงานสร้างสรรค์ของผู้วิจัย ชื่องาน: TransPollock #2 วัสดุ: ลวดสเตนเลสสตีล เคลือบอีพอกซี ผสมสีน้ำมัน
ขนาด: 28 x 36 เซนติเมตร (ต่อหน่วย)

ที่มาของภาพ: The Koppel Project (Baker Street, London)

ผลงานชิ้นนี้ถูกจัดแสดง 2 ครั้ง ครั้งแรกที่หน้าสตูดิโอของผู้วิจัย ที่ชอยนราธิวาสราชนครินทร์ 22 นับเป็นนิทรรศการชั่วคราว ที่จัดขึ้นเพื่อแสดงผลงานของผู้วิจัยต่อสาธารณชน ผลงานครั้งที่ 2 ได้รับการคัดเลือกจากศาสตราจารย์ แอนดรูว์ สตาห์ล (Andrew Stahl) แห่ง Slade School of Art, University College London ให้นำไปจัดแสดงในนิทรรศการกลุ่ม Monologue Dialogue 4: Mysciticm and Insecurity ที่ The

Koppel Project ในลอนดอน ร่วมกับศิลปินไทยและศิลปินที่มีถิ่นพำนักในสหราชอาณาจักร รวม 16 คน พึงสังเกตว่า เมื่อติดตั้งกับผนังที่สีต่างจากแผ่นลวดถักทอ แผ่นลวดถักทอซึ่งถูกติดตั้งให้ลอยจากผนังเล็กน้อย ก่อให้เกิดเงาที่เพิ่มความซับซ้อนของภาพขึ้นไปอีกเท่าตัว เกิดผลในทางการลวงตาประหนึ่งว่าแผ่นลวดถักทอนั้นมีความสั่นไหวเล็กน้อย (implied movement)

TransPollock 3# ณ Gallery VER กรุงเทพฯ

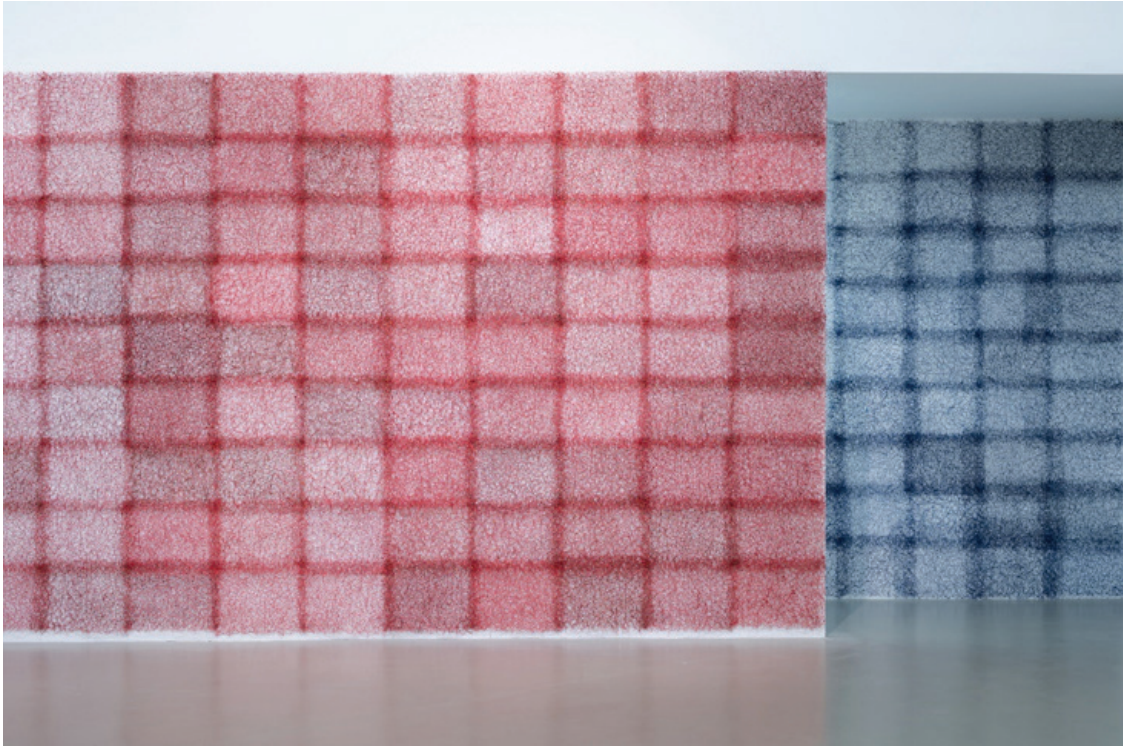
เมื่อต้นปี พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยถูกทาบทามจาก Gallery VER ให้แสดงนิทรรศการเดี่ยว ณ หอศิลป์แห่งนี้ ในระหว่างปลายปี พ.ศ. 2561 ถึงต้น พ.ศ. 2562 นิทรรศการดังกล่าวถูกตั้งชื่อว่า *The Nerve That Eats Itself* มีสาระสำคัญอยู่ที่การเพ่งพินิจถึงความไม่จีรังของร่างกาย และความแน่นอนของความตายของคนเรา ผู้วิจัยเสนอจัดแสดงผลงานขนาดเล็กจำนวนมาก และผลงานขนาดใหญ่จำนวน 4 ชิ้น หนึ่งในผลงานขนาดใหญ่ที่เสนอ คือ *TransPollock #3* ซึ่งเป็นการขยายผลจากงาน *TransPollock #2* ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

ในการเริ่มต้นเตรียมงาน *TransPollock #3* ผู้วิจัยเริ่มจากการผลิตหน่วยย่อยของผลงานชิ้นก่อน ซึ่งใช้แผ่น

ลวดถักทอซ้อนกันถึง 3 ชั้น ประกอบกับการผลิตแผ่นลวดถักทอ ก็มีการลงอีพอกซีผสมสีน้ำมันอย่างแน่นหนาขึ้น ส่งผลให้เกิดระนาบสีเด่นชัดขึ้นกว่างาน *TransPollock #2* โดยเหตุที่ผลงานชิ้นนี้ มีลักษณะจำเพาะกับพื้นที่ (site-specific) ผู้วิจัยต้องผลิตแผ่นลวดถักทอจำนวนถึง 500 ชิ้น เพื่อให้ครอบคลุมความยาวของผนังทั้งด้าน เกิดเป็นผลงานขนาดรวม 714 x 263 เซนติเมตร ผู้วิจัยเลือกใช้สีสองสีในการผลิตแผ่นลวดถักทอ คือ สีแดงกับสีน้ำเงิน โดยอ้างอิงถึงเส้นเลือดแดงและเส้นเลือดดำในร่างกายคน อีกทั้งยังต้องการผลในการสร้างการลวงตาเกี่ยวกับความลึก เพราะสีเข้มโทนเย็น มีแนวโน้มจะถูกเห็นว่าอยู่ไกลกว่า สีอ่อนโทนอุ่น ซึ่งมีแนวโน้มจะถูกเห็นว่าอยู่ใกล้กว่า

ภาพที่ 12 ผลงานสร้างสรรค์ของผู้วิจัย ชื่องาน: *TransPollock #3* วัสดุ: ลวดสแตนเลสตีเกลียว เคลือบอีพอกซี ผสมสีน้ำมัน ขนาด: 714x263 เซนติเมตร (28 x 36 เซนติเมตร ต่อหน่วย)
ที่มาของภาพ: นิทรรศการเดี่ยวของผู้วิจัย *The Nerve That Eats Itself* (แสดงระหว่าง ปี พ.ศ. 2561-2562 ที่ Gallery VER กรุงเทพฯ)

ภาพที่ 13 ผลงานสร้างสรรค์ของผู้วิจัย ชื่องาน: TransPollock #3 วัสดุ: ลวดสเตนเลสสตีล เคลือบอีพอกซี ผสมสีน้ำมัน
ขนาด: 714x263 เซนติเมตร (28 x 36 เซนติเมตร ต่อหน่วย)
ที่มาของภาพ: นิทรรศการเดี่ยวของผู้วิจัย The Nerve That Eats Itself (แสดงระหว่าง ปี พ.ศ. 2561-2562 ที่ Gallery VER กรุงเทพฯ)

สรุปผลการวิจัย

ดังที่อธิบายก่อนหน้านี้แล้วว่า วิธีวิทยาของงานวิจัยนี้ อาศัยเกณฑ์ทางศิลปะ โดยเฉพาะเนื้อหา/ความหมายทางศิลปะ เป็นแกนสำคัญในการเลือกพัฒนาผลงานศิลปะขึ้นไปเป็นลำดับ กระบวนการสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาวิธีการขึ้นรูปผลงานอย่างเป็นลำดับ นำไปสู่ความเข้าใจในการใช้ลวดถักทอขึ้นเป็นภาพแทนโครงข่ายของเส้นเลือด และ/หรือ เส้นประสาท ซึ่งเมื่อประกอบกับการติดตั้งผลงานเหล่านี้อย่างประณีต พร้อมกับการให้แสงอย่างแม่นยำ ก็อาจทำให้ผลงานเหล่านี้สามารถ “ทำงาน” เป็นอุปักษ์ของความสั่นไหวภายในสรีระของมนุษย์ ซึ่งผู้ชมสามารถรับรู้ได้ ผ่านการเห็น หรือแม้แต่การสัมผัส

ประเด็นสนใจที่โครงการวิจัยนี้ชี้ขึ้นมาให้เห็นก็คือ กระบวนการทำงานซึ่งอาศัยเทคนิคเป็นตัวตั้งนั้น อาจเปรียบเทียบกับกระบวนการของหัตถศิลป์ (crafts) ซึ่งมีลักษณะสำคัญอยู่ที่การทำซ้ำ ๆ โดยศิลปินผู้สร้างงานฝึกฝนจนชำนาญและยกระดับฝีมือในการผลิตขึ้นไปตามเวลาที่ทำงาน อย่างไรก็ตาม นักประวัติศาสตร์ศิลปะชาวอเมริกัน Auther (2010, pp. xi - xxiii) สรุปว่า “นับตั้งแต่การเฟื่องฟูของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ในโลกศิลปะตะวันตก งานศิลปะที่อาศัยกระบวนการทำนองเดียวกับหัตถศิลป์ มักถูกจัดลำดับศักดิ์ต่ำกว่างานศิลปะที่ไม่ผ่านกระบวนการของหัตถศิลป์ ทั้งนี้ รวมถึงการเลือกใช้วัสดุด้วย โดยศิลปินวัตถุที่สร้างจากวัสดุทางศิลปะที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เช่น ผ้าใบ สีน้ำมัน สีอะคริลิก หินอ่อน

สำริด ไม่มีแนวโน้มจะได้รับลำดับศักดิ์เป็น “ศิลปะ” ซึ่ง มีฐานะสูงกว่าหัตถศิลป์” ทั้งนี้ วัสดุจำพวก เส้นด้าย ผ้า ซึ่งอาจรวมถึง เส้นลวด ด้วย มีแนวโน้มจะถูกเหมารวม เข้าไปเป็นหัตถศิลป์ด้วย ทั้งๆ ที่ทีมงานจำนวนไม่น้อยที่ใช้ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ไม่ต่างจากศิลปะ ถึงแม้ใน ภายหลัง งานศิลปะที่วัสดุที่ถูกจัดเป็นวัสดุหัตถศิลป์โดย ศิลปินจำนวนมากขึ้น ที่ได้รับการยอมรับในเวทีศิลปะ ระดับโลก ในฐานะงานศิลปะอย่างแท้จริง เช่น งานของ Do Ho Suh หรืองานของ จักกาย ศิริบุตร (Curtin, 2016, pp. 31-49) ทั้งนี้ Brian Curtin ตั้งข้อสังเกตว่า “การที่ ผลงานที่ใช้วัสดุและวิธีการคล้ายหัตถศิลป์จะยกสถานะ ของตนขึ้นมาเป็นศิลปะได้ งานเหล่านั้นมัก “เปล่งแสง” หรือที่นักประวัติศาสตร์ศิลปะในโลกตะวันตกมักอธิบาย ด้วยคำว่า *aura* และในขณะเดียวกันการเปล่งแสงดังกล่าวมีลักษณะของภาพลวงตาด้วย”

การผลิตผลงานสร้างสรรค์ของโครงการวิจัยนี้ เริ่มขึ้นด้วย วิธีการตรงไปตรงมา กล่าวคือ นำเส้นลวดโลหะมาดัด เป็นเกลียว แล้วค่อยแยกเป็นเกลียวย่อยและเล็กลงเรื่อย ๆ ก่อตัวเป็นรูปทรงต่าง ๆ ทั้งที่คล้ายอวัยวะภายใน และ ที่มีลักษณะลวดทอรูป แต่ผลที่ได้ ยังมีลักษณะเทไป ในความเป็นสามมิติและประติมากรรมมากเกินไป ซึ่งไม่ตรงกับเป้าหมายของโครงการวิจัยนี้ อย่างไรก็ตาม ขั้นตอน สร้างสรรค์ขั้นที่ 2 ก็ยังคงอยู่ที่การสร้างรูปทรงสามมิติ แต่ จุดต่างในขั้นตอนนี้ คือการเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้าง ภาพแทนของเครือข่ายเส้นเลือด หรือเส้นประสาท โดยอาศัยกรอบไม้ตอกตะปูถี่ ๆ โดยรอบ เพื่อใช้ขึงเส้นลวด ไขว้ไปมาแบบสุม ผลที่ได้คือ แผ่นลวดถักทอ ซึ่งสามารถ นำไปแปรรูป เป็นรูปทรงต่าง ๆ ได้ อย่างหลากหลาย ทั้ง ที่เป็นรูปทรงอินทรีย์ และรูปทรงเรขาคณิต ขั้นตอน สร้างสรรค์ขั้นสุดท้าย คือการนำเอาวิธีการสร้างแผ่นลวด ถักทอ ซึ่งนับได้ว่ามีประสิทธิภาพสามารถผลิตงานได้ค่อนข้างรวดเร็ว มาขยายผล โดยการผลิตแผ่นลวดถักทอขึ้น เป็นจำนวนมาก แล้วใช้วิธีการติดตั้งโดยการแผ่ออกไปบน ระนาบของผนัง โดยที่ผู้วิจัยเลือกใช้โครงสร้างการติดตั้ง แบบตารางสี่เหลี่ยม (rectangular grid) ประกอบกับ เทคนิคการซ้อนทับแผ่นลวดถักทอ เพื่อสร้างความเข้ม

อ่อนต่างกันในแต่ละจุดให้ชัดเจนขึ้น ผลที่ได้ คือตัวงาน ที่มีความก้ำกึ่ง ระหว่างสองมิติกับสามมิติ และ ระหว่าง จิตรกรรมกับประติมากรรมอย่างชัดเจน และเห็นได้ ชัดเจนจากผลงาน *TransPollock #3* ว่าขนาดของชิ้น งานที่ใหญ่ขึ้น มีผลต่อแรงกระทบทางสายตา (visual impact) ของผลงานสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก ผู้ที่ได้เห็น ผลงานชิ้นนี้ ถูกดึงดูดจากระยะไกล ให้เข้ามาสำรวจชิ้น งานในระยะกลางและระยะประชิด จากการสังเกต พฤติกรรมของผู้ชมในนิทรรศการ มีผู้ชมจำนวนไม่น้อย เดินเข้าใกล้ชิ้นงาน และถอยออกจากชิ้นงานอยู่หลายรอบ เพื่อเพ่งพินิจผลทางภาพที่ปรากฏต่อหน้าผู้ชม ผลต่อผู้ ชมนับว่านี่อาจอธิบายได้ว่าเกิดจากกระบวนการลด ทอนรูป (abstraction) ซึ่งเกิดจากการเลือกรูปแบบ (format) ที่มีรากฐานมาจากรูปทรงเรขาคณิต มีส่วน สำคัญยิ่งในการชี้นำผู้ชมให้มองข้ามรูปทรงที่มีลักษณะ เป็นภาพแทนกายคน (figurative works) แต่หันไปใส่ใจ รายละเอียดมากมายซึ่งอยู่ต่อหน้าผู้ชม ราวกับกำลังอยู่ ต่อหน้าภาพขยายของภายในสรีระของมนุษย์ ในขณะที่ เดียวกับความซับซ้อนของรายละเอียดเหล่านี้ ซึ่งยังถูกขั บเน้นให้ซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วยแสง โดยเฉพาะเงา ที่ซ้อนอยู่บน ผนังที่อยู่เบื้องหลังชิ้นงาน ก็ยังส่งผลให้สายตาของผู้ชม รู้สึกถึงนัยยะของการสั่นไหวของสรีระของมนุษย์ ทั้ง ๆ ที่ ผลงานไม่ได้มีการเคลื่อนไหวจริง (actual movement) แต่เกิดจากการเคลื่อนไหวโดยการชี้นำสายตา (implied movement) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผลงานเหล่านี ้ร่วมกับแสงและเงา ก่อให้เกิดภาพลวงตา (illusion) ของ การสั่นไหว

ผู้วิจัยตระหนักดีว่า วิธีวิทยา รวมทั้งกระบวนการคิดทาง ศิลปะซึ่งอาศัยการทดลองที่อิงถึงวิธีการหัตถศิลป์ที่ใช้ใน โครงการวิจัยนี้ ยังมีความเป็นไปได้อีกหลากหลายมาก ทั้ง ในเชิงขนาด รูปร่าง ความหลากหลาย สี สัน ผิวดมผัส รวมไปถึงการนำเอาวัสดุอื่นมาประกอบ ซึ่งจะเป็น โครงการวิจัยอื่นต่อจากนี้

บรรณานุกรม

- Auther, E. (2010). *String, felt, thread: The hierarchy of art and craft in American art*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Curtin, B. (2016). Sense of identity: Craft, decoration and queer challenges in the art of Jakkai Siributr. *Craft Research*, 7(1), 31-49.
- Frayling, C. (1994). Research in art and design. *Royal College of Art Research Papers*, 1(1), 1-5.
- Jones, T. (1980). A discussion paper on research in the visual fine arts prepared for the Birmingham Polytechnic, England in 1978. *Leonardo*, 13(2), 89-93.
- Swanson, L. W., Newman, E. A., Araque, A., & Dubinsky, J. M. (2017). *The beautiful brain: The drawings of Santiago Ramón y Cajal*. New York, NY: Abrams.
- Pattanopas, T. (2018). *Illuminated tunnels as metaphors for the human body (Research final report)*. Bangkok: Faculty of Architecture, Chulalongkorn University.
- Pattanopas, T. (2018). *Before modern art: A brief history of arts before the age of information technologies (in Thai)*. Bangkok: CommDe Publications.